यथाः। कृत्वा चैवोपवासन्तु गृहीत्वा च जलाञ्जलिम्। नमो नारायणायेति चादित्यं चावलोकयेत्। यावन्तो बिन्दवः केचित् पतन्त्यञ्जलितो जलात्। तावद्वर्षसहस्राणि स्वर्गलोके महीयते। तथैव तस्यां द्वादश्यां कृत्वा कर्म यथाविधि। पायसैरेव पुष्पैस्तु गन्धैर्धूपनैः। य एवं कारयेद्भूमे! तस्यापि शृणु यां गतिम्" इत्यादि।

विष्णुव्रतं भविष्यपु० "द्वादश्यां विष्णुमिहेह सर्वदा विजयी भवेत्। पूज्यश्च सर्वलोकानां यथा गोपतिगोवरः"। गोपतिः सूर्यो गोवरो नेत्ररश्मिर्यस्य स गोपतिगोवरो विष्णुः "मूलमन्त्राः सर्वसामिरङ्कमन्त्राश्च कीर्त्तिताः। पूर्ववत् पञ्चपत्रस्थः कर्त्तव्यश्च तिथीश्वरः। गन्धपुष्पोपहारैश्च यथाशक्ति विधीयते। पूजाऽन्यार्थेन ब्राह्मेण कृतापि च फलप्रदा। आज्यधारासमिद्भिश्च दधिक्षीरान्नमाक्षिकैः पूर्वोक्तफलदो होम कृतः शान्तेन चेतसा"। एतत्तु व्रतं वैश्वानरप्रतिपद्व्रतवद्व्याख्येयम्। पद्मपु० "द्वादश द्वादशीर्यस्तु समाप्योपोषणैर्नरः। गोपतेः कारणं विप्रानर्चयेद्भक्तितः। वरं पदमवाप्नोति विष्णुव्रतमिदं कृतम्"। विष्णुधर्मोत्तरे "विष्णुव्रतमिति ख्यातं दर्शितं विष्णुना स्वयम्। पौषशुक्लद्वितीयादि कृत्वा मासचतुष्टयम्। वष्णवाक्षरमन्त्रं गृह्णीयात् परमं व्रतम्। पूर्वं विद्यार्थकैः स्नानं ततः कल्याणिकैः कृतम्। वचयाथ ततो वेऽङ्गि सर्वौषध्या ततःपरम्। नाम्ना कृष्णाच्युताख्येन तथा तं तेन पूजयेत्। तथैव च चतुर्वेऽङ्गि कृष्णकेशं च केशवम्। देवमभ्यर्च्य पुष्पैश्च पत्रैर्धूपानुलेपनैः। उद्भूतस्य बालेन्दोर्दद्यादर्घ्यं समाहितः। पुष्पैः पत्रैः फलैश्चैव सर्वधान्यैश्च भक्तितः। दिनक्रमेण चैतानि चन्द्रनामानि कीर्त्तयेत्। यथा चन्द्रः यथाकूश्च निशापतिरिति क्रमात्। नक्तं भुञ्जीत सततं यावत्तिष्ठति चन्द्रमाः। अन्यकृते न भुञ्जीत व्रतभङ्गभयाच्छुभे!। एवं सर्वेषु मासेषु व्यतीतेषु यथाविधि!। कर्त्तव्यं वै व्रतश्रेष्ठं द्वितीयादिचतुर्दिनम्। विप्राय दक्षिणां दद्यात् पञ्चम्यां च यथाविधि।। एवं समापयेन्मासैः षड्भिः प्रथमपारणम्। पारणान्ते च देवस्य प्रीणनं भक्तितः शुभैः। यथाशक्त्या च कर्त्तव्यं वित्तशाठ्यं विवर्जयेत्। आषाढादिद्वितीयायां पञ्चम्यामेव तत्रोभम!। पारणं वै स्वयाख्यात्र वृत्तसाध्य शुभप्रदम्।

हयव्रतं पद्मपु० "कार्त्तिक्यां यो हयोत्सर्गं कृत्वा नक्तं समाचरेत्। वैष्णवं पदमवाप्नोति हयव्रतमिदं कृतम्"।

वेदव्रतं विष्णुधर्मोत्तरे "वेदमन्यत् प्रवक्ष्यामि चतुर्मूर्त्तिव्रतन्तव। विद्याकामेन यत्कार्य्यं नरेण सुविपश्चिता। बहिःस्नानं नरः कृत्वा कृतऋग्वेदपूजनः। ऋग्वेदं शृणुयाद्वित्यं मासद्वयमतन्द्रितः। चैत्रादारभ्य धर्मज्ञ! नित्यं नक्ताशनो भवेत्। ततो नृपवर! प्राप्ते ज्येष्ठस्य चरमेऽहनि। वासोयुगं हिरण्यञ्च तथा धेनुं पतङ्गिनीम्। घृतपूर्णं कांस्यपात्रं रुचिरञ्चन्तु दक्षिणाम्। आषाढादिषु मासेषु यजुर्वेदव्रतं चरेत्। आश्विनादिषु मासेषु सामवेदव्रतं चरेत्। तथाथर्वव्रतं नाम पौषादिषु विधीयते। सर्वेषु सर्वं कर्त्तव्यमृग्वेदव्रतकीर्त्तितम्। वेदात्मनो वासुदेवस्य पूजां कृत्वा नरो द्वादशवत्सराणि। विष्णोर्लोकं याति लोकैर्विशिष्टं यस्मिन् प्राप्ते सर्वदुःखं जहाति"। वेदपञ्चार्थं वेदव्रतं विधानपा० द्रष्टव्यम्।

वेश्याव्रतं पद्मपु० "अथाप्यन्यत् व्रतं सम्यक् उपदेक्ष्यामि तत्त्वतः। अविचारेण सर्वाभिरनुष्ठेयञ्च तत् पुनः। संसारोत्तरणायासमतद्वेदविदो विदुः। यदा सूर्य्यदिने कृष्णः पुष्यो वाथ पुनर्वसुः। भवेत् सर्वौषधीस्नानं सम्यक्कारी समाचरेत्। तदा पञ्चशरस्यापि सन्निधानमिहेष्यते। अर्चयेत् पुण्डरीकाक्षमनङ्गस्यापि कीर्त्तनम्। तस्माद्विप्राय दातव्यं कृष्णः प्रीयतामिति। यथेच्छाहारभुग्नक्तं तमेव द्विजसत्तमम्। रत्यर्थं कामदेवोऽयमिति चित्तेन धारयेत्। यद्यदिच्छति विप्रेन्द्रस्तत्तत् कुर्यात् विचक्षणः। सर्वभावेन चात्मानमर्पयेत् स्वितभाविनी। एवमादित्यवारेण सदा तद्व्रतमाचरेत्। तण्डुलप्रस्थदानादि यावन्मासाक्षयोदयः। ततस्त्रयोदशे मासि संप्राप्ते तत्र कामिनी। विप्रस्योपस्करैर्युक्तां शय्यां दद्याद्विलक्षणाम्। दीपधानसविश्राम चामरायरपाणां शुभाम्। दीपकोपानहच्छत्रपादुकासनसंयुताम्। सपत्नीकमलङ्कृत्य हेमरत्नाङ्कुशीवकैः। छत्रध्वजैः सकटकैर्धूपनाद्यानुलेपनैः। कामदेवं सपत्नीकं सुकुमारोपरिस्थितम्"। कामदेवव्रतन्तु मदनत्रयोदशीव्रतोक्तं विज्ञेयम्। "ताम्रपात्रगतं हेमरत्नपट्टावृतम् सुकांस्यमाजनोपेतमिक्षुदण्डसमन्वितम्। दद्याद्यथोक्तविधिना तत्रैकां गां पयस्विनीम्"।

वैतरणीव्रतं भविष्योत्तरे "एकादशी तिथिः कृष्णा मार्गशीर्षगता नृप!। तामाश्रित्य नरः स्नात्वा गृही-